

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ЕКОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЗАТВЕРДЖЕНО
Ректором Одеського державного
екологічного університету
/С.М. Степаненко/
«_10_» лютого 2019 року

ПОЛОЖЕННЯ

**«ПОЛІТИКА ЗАХИСТУ ВРАЗЛИВИХ КАТЕГОРІЙ ОСІБ
В ОДЕСЬКОМУ ДЕРЖАВНОМУ ЕКОЛОГІЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ»**

*Розглянуто на засіданні Вченої ради
Одеського державного екологічного
університету 06.02.2019р, протокол № 1*

наказ № 40-ОД від 10 лютого 2019 року

Одеса, 2019

I. Загальні положення

1.1. Це Положення розроблено з метою забезпечення гідного поведіння з уразливими особами в середовищі Одеського державного екологічного університету (далі – Університет), запобігання, виявлення та подолання будь-яких проявів жорстокого поведіння з уразливими особами, які навчаються, працюють, мешкають або іншим чином пов'язані з діяльністю закладу вищої освіти, пропагування практик гідного поведіння з зазначеними категоріями осіб у відносинах з партнерськими організаціями та установами.

1.2. Визначення термінів в Положенні:

1.2.1. Жорстоке поведіння – усі форми фізичного та психологічного насильства, образ чи зловживань, дискримінації, відсутності піклування чи недбалого і брутального поведіння та експлуатації, у т.ч. зловживання сексуального характеру.

1.2.2. Уразливі особи – категорії осіб, які навчаються, працюють або будь-яким іншим чином пов'язані з діяльністю Університету та:

- не досягли повноліття;
- в деяких випадках, визначених цим Положенням, також й повнолітні особи;
- особи з неповносправністю;
- особи, які через похилий вік або через захворювання потребують сторонньої допомоги та догляду.

II. Сфера застосування та правове регулювання дії Положення

2.1. Дія цього документу розповсюджується на всі категорії осіб, які перебувають з Університетом у трудових чи інших договірних відносинах:

- наймані працівники та співробітники всіх категорій;
- особи, які працюють в Університеті за договорами цивільно-правового характеру;
- сторони за іншими договорами з Університетом;
- всі категорії осіб, які отримують в Університеті освітні послуги, у т.ч. студенти, курсанти, магістри, аспіранти, докторанти, слухачі підготовчого відділення та курсів Центру післядипломної освіти, учасники навчально-наукових програм по обміну, практиканти, волонтери тощо.

2.2. Сфера застосування Політики захисту вразливих категорій осіб в ОДЕКУ розповсюджується на працівників всіх категорій, які можуть безпосередньо взаємодіяти з уразливими особами при виконанні своїх трудових (посадових) обов'язків або в рамках виконання інших договорів з Університетом.

2.3. Правове регулювання захисту вразливих категорій осіб здійснюється Конституцією України, міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, зокрема, Конвенцією ООН про права дитини, Конвенцією ООН про права осіб з інвалідністю, Декларацією ООН із проблем старіння, Конвенцією Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства, законами України, цим Положенням та Статутом ОДЕКУ, іншими нормативно-розпорядчими документами Університету.

III. Обов'язки посадових осіб, на яких поширюється дія Політики Університету, щодо захисту вразливих осіб

3.1. Працівники та партнери Університету, які можуть безпосередньо взаємодіяти з уразливими особами зобов'язані:

3.1.1. У сфері інформування та просування основних положень Політики:

- ставитися до вразливих осіб з повагою, вживати заходів для дотримання і захисту їх прав;

- уважно ставитися до потреб і прохань уразливих осіб, робити все можливе для сприяння діалогу з ними; не допускати висловлювань чи дій, через які вразливі особи можуть припинити спілкування з працівниками та партнерами, установою в цілому або своїм оточенням;

- за необхідністю брати участь у навчанні/тренінгах з питань практичної реалізації цього Положення та особливостей взаємодії з уразливими особами;

- не вчиняти жодних дій, які порушують та/або принижують гідність зазначених осіб, особливо тим працівникам чи партнерам, які знаходяться у близькому контакті з уразливими особами.

3.1.2. У сфері профілактики і захисту:

- давати можливість уразливим особам вільно висловлюватися і бути почутими, стежити за забезпеченням відповідних та належних умов роботи та/або навчання для цієї категорії осіб;

- не вчиняти жодних дискримінаційних дій щодо вразливих осіб незалежно від статі, походження, віку, стану здоров'я тощо;

- не проводити заходів або не вживати дій, які можуть створити психологічну або фізичну небезпеку для вразливої особи або поставити її в скрутне становище;

- не вчиняти будь-яких форм психологічного та фізичного насильства, образи чи зловживань, дискримінації, недбалого або брутального поводження та експлуатації вразливих осіб, включаючи сексуальні зловживання;

- не вступати в сексуальні відносини з особами, які навчаються в Університеті або беруть участь в освітніх (наукових) програмах/проектах;

- навчитися виявляти вразливих осіб, поведінка або поганий стан яких можуть свідчити про жорстоке поводження з ними;

- у спілкуванні в будь-якій формі не допускати неналежної поведінки і недоречних висловлювань (грубість, натяки сексуального характеру тощо);

- у найкоротші строки інформувати уповноваженого представника адміністрації Університету про виявлені випадки жорстокого поводження з уразливими особами, виявляючи при цьому повагу як до потерпілих, так і до підозрюваних;

- не допускати щодо жодної особи поширення завідома неправдивих звинувачень, дотримуватися принципу презумпції невинуватості і утримуватися від поширення будь-яких суб'єктивних висновків до завершення службового розслідування;

- не допускати випадків інституціонального насильства у формі дискримінації окремих категорій осіб (працівників, студентів, партнерів тощо), винесення безпідставного дисциплінарного стягнення або звільнення/виключення з Університету тощо.

ІV. Порядок проведення службового розслідування щодо жорстокого поведіння з уразливими особами

4.1. Кожен, хто став свідком жорстокого поведіння з уразливою особою в середовищі Університету або хто має обґрунтовані підозри в жорстокому поведінні, або кому стало відомо про випадки жорстокого поведіння, зобов'язаний в найкоротші строки повідомити по це представника адміністрації університету (декана/директора факультету/інституту та/або проректора). Факт жорстокого поведіння фіксується свідком письмово шляхом складення службової доповідної записки.

4.2. На підставі доповідної записки за поданням відповідного представника адміністрації Університету розпорядженням ректора Університету призначається службове розслідування.

4.3. Якщо представник адміністрації ухиляється від проведення розслідування, або якщо особа, що підозрюється в жорстокому поведінні перебуває з Університетом в інших, аніж трудові (освітні) договірні відносини, свідки фактів жорстокого поведіння з уразливою особою мають право звертатися безпосередньо до ректора Одеського державного екологічного університету.

4.4. Особи, призначені для проведення службового, повинні робити усе можливе, щоб з'ясувати обставини ситуації. Також керівництво Університету повинно вжити заходів щодо захисту вразливої особи з метою якнайкращого забезпечення її інтересів і проконтролювати, щоб потерпілій особі була надана дієва допомога.

4.5. Представники Університету, які призначені для проведення службового розслідування за фактами жорстокого поведіння з вразливою особою, вививши всі обставини зазначеного випадку, враховуючи його характер і тяжкість, формулюють свій висновок про притягнення винного до дисциплінарної відповідальності (якщо зазначена особо штатний працівник Університету) або про розірвання договірних відносин (і інших випадках).

За рішенням ректора Університету матеріали службового розслідування можуть бути винесені для розгляду на засіданні ректорату та/або направлені до правоохоронних органів України.

4.6. У складних ситуаціях для з'ясування всіх обставин випадку жорстокого поведіння та прийняття рішення щодо винної особи наказом ректора може створюватися спеціальна комісія, до складу якої входять працівники та представники органів студентського самоврядування Університету.

У. Відповідальність

5.1. Особи, винні у жорстокому поведінні з уразливими особами, а також у поширенні завідомо неправдивих звинувачень у жорстокому поведінні, несуть дисциплінарну, цивільну, адміністративну або кримінальну відповідальність, які передбачені чинним законодавством України.

5.2. За порушення трудової дисципліни, зокрема вимог, передбачених цим Положенням, до штатного працівника Університету та/або особи, яка отримує в Університеті освітню послугу, може бути застосовано одне з дисциплінарних стягнень:

- 1) догана,
- 2) звільнення (відрахування).

Додатки:
Додаток 1 – зразок заяви про жорстоке поводження з уразливою особою
Додаток 2 – норми міжнародних договорів, які стосуються захисту вразливих осіб

Додаток 1

Зразок заяви про жорстоке поводження з уразливою особою

Які причини вашого звернення ?

Стисло пояснить та поставте відмітку навпроти потрібного рядка.

1. Ви стали свідком жорстокого поводження з уразливою особою ?

Ви підозрюєте когось в жорсткому поводженні з уразливою особою ?
(які факти підтверджують Ваше занепокоєння) _____

Ви вважаєте, що якась уразлива особа потерпає від жорстокого поводження ?
(що дає Вам підстави так вважати) _____

Уразлива особа зізналась Вам, що вона потерпає або потерпала від жорстокого поводження (що вона Вам розповіла) ? _____

2. Які факти ?

- фізичне насильство
- психологічне насильство
- сексуальне насильство
- експлуатація
- дискримінація
- інше (зазначте)

Якщо можливо, уточніть деталі _____

3. Персональні дані підозрюваного у вчиненні насильства:

Прізвище та ім'я

Посада (місце навчання)

4. Інші уточнення і зауваження:

Норми міжнародних договорів, які стосуються захисту вразливих осіб

КОНВЕНЦІЯ ООН ПРО ПРАВА ДИТИНИ

(від 20 листопада 1989 року в редакція зі змінами, схваленими резолюцією 50/155 Генеральної Асамблеї ООН від 21 грудня 1995 року). Конвенцію ратифіковано Постановою ВР № 789-ХІІ від 27.02.91 }

Стаття 19

1. Держави-учасниці вживають всіх необхідних законодавчих, адміністративних, соціальних і просвітніх заходів з метою захисту дитини від усіх форм фізичного та психологічного насильства, образи чи зловживань, відсутності піклування чи недбалою і брутальною поведінкою та експлуатації, включаючи сексуальні зловживання, з боку батьків, законних опікунів чи будь-якої іншої особи, яка турбується про дитину.

2. Такі заходи захисту, у випадку необхідності, включають ефективні процедури для розроблення соціальних програм з метою надання необхідної підтримки дитині й особам, які турбуються про неї, а також здійснення інших форм запобігання, виявлення, повідомлення, передачі на розгляд, розслідування, лікування та інших заходів у зв'язку з випадками жорстокого поведінкою з дитиною, зазначеними вище, а також, у випадку необхідності, для порушення початку судової процедури.

Стаття 34

Держави-учасниці зобов'язані захищати дитину від усіх форм сексуальної експлуатації та сексуальних розбещень. З цією метою Держави-учасниці, зокрема, вживають на національному, двосторонньому та багатосторонньому рівнях всіх необхідних заходів щодо запобігання:

- а) схиланню або примушуванню дитини до будь-якої незаконної сексуальної діяльності;
- б) використанню дітей з метою експлуатації у проституції або в іншій незаконній сексуальній практиці;
- в) використанню дітей з метою експлуатації у порнографії та порнографічних матеріалах.

Стаття 35

Держави-учасниці вживають на національному, двосторонньому та багатосторонньому рівнях всіх необхідних заходів щодо відвернення викрадень дітей, торгівлі дітьми чи їх контрабанди в будь-яких цілях і в будь-якій формі.

Стаття 36

Держави-учасниці захищають дитину від усіх форм експлуатації, що завдають шкоди будь-якому аспекту добробуту дитини.

Стаття 39

Держави-учасниці вживають всіх необхідних заходів для сприяння фізичному та психологічному відновленню та соціальній інтеграції дитини, яка є жертвою будь-яких видів нехтування, експлуатації чи зловживань, катувань чи будь-яких жорстоких, нелюдських або принижуючих гідність видів поведінкою, покарання

чи збройних конфліктів. Таке відновлення і реінтеграція мають здійснюватися в умовах, що забезпечують здоров'я, самоповагу і гідність дитини.

КОНВЕНЦІЯ ООН ПРО ПРАВА ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ

(від 13.12.2006р., Конвенцію ратифіковано Законом № 1767-VI від 16.12.2009, набрання чинності з 06.03.2010р.)

Стаття 5

Рівність і недискримінація

1. Держави-учасниці визнають, що всі особи є рівними перед законом і за ним та мають право на рівний захист закону й рівне користування ним без будь-якої дискримінації.

2. Держави-учасниці забороняють будь-яку дискримінацію за ознакою інвалідності й гарантують особам з інвалідністю рівний та ефективний правовий захист від дискримінації на будь-якому ґрунті.

3. Для заохочення рівності й усунення дискримінації держави-учасниці вживають усіх належних заходів для забезпечення розумного пристосування.

4. Конкретні заходи, необхідні для прискорення чи досягнення фактичної рівності осіб з інвалідністю, не вважаються дискримінацією за змістом цієї Конвенції.

Стаття 15

Свобода від катувань і жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поведження та покарання

1. Ніхто не повинен піддаватися катуванням або жорстоким, нелюдським чи таким, що принижують його гідність, поведженню або покаранню. Зокрема, жодна особа не повинна без власної вільної згоди піддаватися медичним чи науковим досліддам.

2. Держави-учасниці вживають усіх ефективних законодавчих, адміністративних, судових чи інших заходів для того, щоб особи з інвалідністю нарівні з іншими не піддавалися катуванням або жорстоким, нелюдським чи таким, що принижують гідність, видам поведження та покарання.

Стаття 16

Свобода від експлуатації, насилля та наруги

1. Держави-учасниці вживають усіх належних законодавчих, адміністративних, соціальних, просвітних та інших заходів для захисту осіб з інвалідністю як удома, так і поза ним від усіх форм експлуатації, насилля та наруги, зокрема від тих їхніх аспектів, які мають гендерне підґрунтя.

2. Держави-учасниці вживають також усіх належних заходів для недопущення всіх форм експлуатації, насилля та наруги, забезпечуючи, зокрема, підхожі форми надання допомоги і підтримки, яка враховує віково-статеву специфіку осіб з інвалідністю, їхнім сім'ям та особам, які здійснюють догляд за особами з інвалідністю, зокрема шляхом ознайомлення й освіти з питання про те, як уникати проявів експлуатації, насилля та наруги, визначати їх та повідомляти про них. Держави-учасниці забезпечують, щоб послуги з надання захисту надавалися з урахуванням віково-статевої специфіки й фактора інвалідності.

3. Прагнучи запобігати проявам усіх форм експлуатації, насилля та наруги, держави-учасниці забезпечують, щоб усі установи та програми, призначені для

обслуговування осіб з інвалідністю, перебували під ефективним наглядом з боку незалежних органів.

4. Держави-учасниці вживають усіх належних заходів для сприяння фізичному, когнітивному та психологічному відновленню, реабілітації та соціальній реінтеграції осіб з інвалідністю, які стали жертвами будь-якої форми експлуатації, насилля чи наруги, зокрема шляхом надання захисту. Такі відновлення та реінтеграція відбуваються в обстановці, що сприяє зміцненню здоров'я, благополуччя, самоповаги, достоїнства та самостійності відповідної особи, і здійснюються з урахуванням потреб, зумовлених віково-статевою специфікою.

5. Держави-учасниці приймають ефективне законодавство та стратегії, зокрема орієнтовані на жінок і дітей, для забезпечення того, щоб випадки експлуатації, насилля та наруги стосовно осіб з інвалідністю виявлялися, розслідувалися та в належних випадках переслідувалися.

Принципи (основні стандарти) ООН щодо людей похилого віку, проголошені Декларацією ООН із проблем старіння.

17. Люди похилого віку повинні мати можливість вести достойний і безпечний спосіб життя і не піддаватися експлуатації та фізичному або психологічному насиллю.

18. Люди похилого віку мають право на справедливе поводження з ними незалежно від віку, статі, расової чи етнічної приналежності, інвалідності чи іншого статусу, і їхня роль повинна оцінюватися незалежно від їх економічного вкладу.